

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2013/46
Karar Sayısı : 2013/140
Karar Günü : 28.11.2013
R.G. Tarih-Sayı: 27.3.2014-28954

İPTAL DAVASINI AÇAN : Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyeleri Muharrem İNCE, M. Akif HAMZAÇEBİ ile birlikte 117 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU : 31.1.2013 günlü, 6413 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanunu'nun;

1- 13. maddesinin (6) numaralı fıkrasının son cümlesinde yer alan “...ile 21 inci madde gereğince...” ibaresinin,

2- 20. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendinde yer alan “...ağır suç veya disiplinsizlik teşkil eden fiiller...” ibaresinin,

Anayasa'nın 2., 36., 38. ve 129. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi istemidir.

II- YASA METİNLERİ

A- İptali İstenilen Yasa Kuralları

6413 sayılı Kanun'un dava konusu ibarelerin yer aldığı;

1- 13. maddesinin (6) numaralı fıkrası şöyledir:

“Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezasının verilmesine ilişkin sürecin; disiplin amirlerinin teklifi ile başlatılması hâlinde süreci başlatan disiplin amiri tarafından, diğer durumlarda ise yetkili komutanlıklar vasıtası ile yüksek disiplin kurulları tarafından hakkında karar verilecek personelin savunması alınır. Yazılı savunma haricinde, yüksek disiplin kurulu tarafından gerek görülmesi veya personelin talepte bulunması hâlinde personel sözlü olarak da ifade vermeye çağrılabilir. Firar ve izin tecavüzü gibi ilgilinin bulunamaması nedeniyle savunma almayı imkânsız hâle getiren zorunlu hâller **ile 21 inci madde gereğince** verilecek Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezasında savunma alınmaz.”

2- 20. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezasını gerektiren disiplinsizlikler şunlardır:

a) Aşırı borçlanmak ve borçlarını ödeyememek: Nafaka, trafik kazası, doğal afet, personelin öngöremeyeceği şekilde ülke genelinde yaşanan olağanüstü ekonomik dalgalanmalar, ani devalüasyonlar, sağlık ve tedavi giderleri ile kefillik ve benzeri zorunluluk

Esas Sayısı : 2013/46

Karar Sayısı : 2013/140

hâlleri hariç olmak üzere, aşırı derecede borçlanmaya düşkün olmak ve bu borçlarını ödememeyi alışkanlık hâline getirmektir.

b) Ahlaki zayıflık: Görevine, sosyal ve aile yaşantısına zarar verecek derecede menfaatine, içkiye, kumara düşkün olmak veya Türk Silahlı Kuvvetlerinin itibarını sarsacak şekilde yüz kızartıcı, utanç verici veya toplumun genel ahlak yapısına aykırı fiillerde bulunmaktır.

*c) Hizmete engel davranışlarda bulunmak: Devletin ve Türk Silahlı Kuvvetlerinin itibarına zarar verecek nitelikte tutum ve davranışlarda veya **ağır suç veya disiplinsizlik teşkil eden fiillerde** bulunmaktır.*

ç) Gizli bilgileri açıklamak: Yetkisi olmadığı hâlde, devletin güvenliği ile iç ve dış siyasi yararlarına ilişkin elde ettiği gizli bilgileri yetkisiz kişi ve kuruluşlara vermek, ulaştırmak veya açıklamaktır.

d) İdeolojik veya siyasi amaçlı faaliyetlere karışmak: Siyasi partilere girmek, ideolojik veya siyasi faaliyetlere karışmak, ideolojik veya siyasi amaçlarla disiplini bozucu tavır ve davranışlarda bulunmaktır.

e) Uzun süreli firar etmek: Geçerli bir mazereti olmaksızın kesintisiz olarak bir yıldan fazla süre ile izin süresini geçirmek veya firar hâlinde bulunmaktır.

f) Disiplinsizliği alışkanlık hâline getirmek: Disiplini bozucu tavır ve davranışlarda bulunmayı alışkanlık hâline getirmek veya aldığı disiplin cezalarına rağmen ıslah olmamaktır.

g) İffetsiz bir kimse ile evlenmek veya böyle bir kimse ile yaşamak: İffetsizliği anlaşılmış olan bir kimse ile bilerek evlenen veya evlilik bağına devam ettirmekte veya böyle bir kimseyi yanında bulundurmakta veya karı koca gibi herhangi bir kimse ile nikahsız olarak devamlı surette yaşamakta ısrar etmektir.

ğ) Gayri tabii mukarenette bulunmak: Bir kimseyle gayri tabii mukarenette bulunmak yahut bu fiili kendisine rızasıyla yaptırmaktır.”

B- İlgili Görülen Yasa Kuralı

6413 sayılı Kanun'un 21. maddesi şöyledir:

“Disiplin ceza puanına bağlı olarak ayırma cezası verilmesi

MADDE 21- (1) Aşağıda belirtilen durumlar disiplinsizliği alışkanlık hâline getirme olarak kabul edilir ve sözleşmeli subay ve astsubaylar hariç subaylar, astsubaylar ve uzman jandarmalar hakkında ayırma cezası verilir.

a) En son alınan disiplin cezasının kesinleştiği tarihten geriye doğru son bir yıl içinde on sekiz disiplin cezası puanı veya en az iki farklı disiplin amirinden toplam on iki defa veya daha fazla disiplin cezası almak.

Esas Sayısı : 2013/46

Karar Sayısı : 2013/140

b) En son alınan disiplin cezasının kesinleştiği tarihten geriye doğru son beş yıl içinde otuz beş disiplin cezası puanı veya en az iki farklı disiplin amirinden toplam yirmi beş defa veya daha fazla disiplin cezası almak.

(2) Birinci fıkra kapsamında ceza puanlarının hesaplanması ekli (2) sayılı çizelgeye göre yapılır.”

C- Dayanılan Anayasa Kuralları

Dava dilekçesinde, Anayasa'nın 2., 36., 38. ve 129. maddelerine dayanılmıştır.

III- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Serruh KALELİ, Alparslan ALTAN, Mehmet ERTEN, Serdar ÖZGÜLDÜR, Zehra Ayla PERKTAŞ, Recep KÖMÜRCÜ, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Erdal TERCAN, Muammer TOPAL, Zühtü ARSLAN ve M. Emin KUZ'un katılımlarıyla 2.5.2013 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma isteminin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

IV- ESASIN İNCELENMESİ

Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Berrak YILMAZ tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, iptali istenen ve ilgili görülen yasa kuralları, dayanılan Anayasa kuralları ile bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A- Kanun'un 13. Maddesinin (6) Numaralı Fıkrasının Son Cümlesinde Yer Alan “...ile 21 inci madde gereğince...” İbaresinin İncelenmesi

Dava dilekçesinde, askeri personele, belirli bir ceza puanını doldurmuş olması nedeniyle kendini savunma imkânı tanınmadan Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezası öngören dava konusu kuralın, Anayasa'nın 36. ve 129. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Kanun'un 21. maddesinde, belli bir disiplin cezası puanına ulaşan personelin disiplinsizliği alışkanlık hâline getirdiği kabul edilmekte ve bu personel hakkında Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezasının verileceği öngörülmektedir. Dava konusu kuralda ise Kanun'un 21. maddesi gereğince verilecek Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezasında savunma alınmayacağı düzenlenmektedir.

Dava dilekçesinde her ne kadar “...ile 21 inci madde gereğince...” ibaresinin iptali istenilmiş ise de bu ibarede yer alan “...gereğince...” sözcüğü, firar ve izin tecavüzü gibi ilgilinin bulunamaması nedeniyle savunma almayı imkânsız hâle getiren zorunlu hâller gereğince verilecek Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezasını da kapsamakta olup dava dilekçesinde bu sözcüğe ilişkin bir iptal talebi de bulunmadığından, anayasal inceleme yalnızca “...ile 21 inci madde...” ibaresi yönünden yapılmıştır.

Anayasa'nın 129. maddesinin ikinci fıkrasında, “Memurlar ve diğer kamu görevlileri ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve bunların üst kuruluşları mensuplarına savunma hakkı tanınmadıkça disiplin cezası verilemez.” denilmiştir.

Kanun'un 21. maddesine göre, belli bir disiplin puanına ulaşma hâlinde verilecek Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezası, Kanun'da sayılan diğer disiplin cezalarından ayrı bir ceza olarak öngörülmüş olup bu disiplin cezalarının otomatik bir sonucu değildir. Ayrı bir ceza olarak öngörülen bu ayırma cezası, diğer disiplin cezalarından farklı bir makam tarafından ayrı bir usule göre karara bağlanmaktadır. Kanun'da ceza puanına bağlanan disiplin cezaları, cezalandırılacak personelin rütbesine göre Kanun'a ek (1) Sayılı Çizelge'de gösterilen disiplin amirleri veya üst disiplin amirleri tarafından verilmekte; Kanun'un 21. maddesi gereğince verilecek Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezası ise yüksek disiplin kurulları tarafından karara bağlanmaktadır.

Savunma hakkı, kişilerin dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez nitelikli temel hakları arasında yer alır. Disiplin hukukunda savunma hakkının bir anlam ifade etmesi bu hakkın etkili şekilde kullanılabilmesi, savunmanın mutlak surette karar veren makam önünde yapılabilmesine bağlıdır. Yüksek disiplin kurulları tarafından 21. madde gereğince disiplin ceza puanına bağlı olarak verilen ayırma cezası, daha önce verilen disiplin cezalarının toplanmasından ibaret otomatik bir karar olmayıp, kurulların 21. maddede yer alan koşulların oluşup oluşmadığı konusunda bir değerlendirme yapma yetkileri bulunmaktadır. Bu nedenle cezalandırılacak personele bu ayırma cezasında da savunma hakkı verilmesi anayasal bir zorunluluktur. Bu bağlamda, dava konusu kuralda, cezalandırılacak personele savunma hakkı verilmesine ilişkin anayasal kuraldan ayrılmayı gerektirecek herhangi bir hukuki ve fiili bir zorunluluk da bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu olan “...ile 21 inci madde...” ibaresi Anayasa'nın 129. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kuralın, Anayasa'nın 36. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

B- Kanun'un 20. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (c) Bendinde Yer Alan “...ağır suç veya disiplinsizlik teşkil eden fiiller...” İbaresinin İncelenmesi

Dava dilekçesinde, Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezasını gerektiren disiplinsizlikler arasında sayılan hizmete engel davranışlarda bulunmak tanımında yer alan “...ağır suç veya disiplinsizlik teşkil eden fiiller...” biçimindeki dava konusu ibarelerin, belirsiz olması ve idarenin keyfi uygulamalarına yol açabilmesi nedeniyle Anayasa'nın 2. ve 38. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Kanun'un 20. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezasını gerektiren disiplinsizlik hâlleri kural altına alınmıştır. Dava konusu kuralı da içeren anılan fıkranın (c) bendinde ise Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezasını gerektiren disiplinsizliklerden olan hizmete engel davranışlarda bulunmanın, ağır suç veya disiplinsizlik teşkil eden fiillerde bulunmak şeklinde olacağı öngörülmektedir.

Anayasa'nın 2. maddesinde Türkiye Cumhuriyeti, bir hukuk devleti olarak nitelendirilmiştir. Hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayıp yargı denetimine açık olan devlettir.

Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan hukuk devletinin temel ilkelerinden biri “belirlilik”tir. Bu ilkeye göre, yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ya da kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi de gereklidir. Belirlilik ilkesi, hukuksal güvenlikle bağlantılı olup bireyin, kanundan, belirli bir kesinlik içinde, hangi somut eylem ve olguya hangi hukuksal yaptırımın veya sonucun bağlandığını, bunların idareye hangi müdahale yetkisini verdiğini bilmesini zorunlu kılmaktadır.

Anayasa'nın 38. maddesinin birinci fıkrasında ise “*Kimse, ...kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz*”denilerek “*suçun kanuniliği*”, üçüncü fıkrasında da “*Ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri ancak kanunla konulur*” denilerek, “*cezanın kanuniliği*” ilkesi getirilmiştir. Buna göre, ceza hukuku bakımından genel bir değerlendirmeye kanunilik ilkesi, hiç kimsenin kanunda suç olarak belirtilmeyen bir fiilden dolayı cezalandırılmamasını ve hiç kimseye kanunda yer almayan bir cezanın verilememesini ifade etmektedir.

Dava konusu kuralda belirtilen ağır suç veya disiplinsizlik teşkil eden fiiller, Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezasını gerektiren disiplinsizlikler arasında sayılan hizmete engel davranışlarda bulunmak tanımında yer almaktadır. Kanun'da, hizmete engel davranışlarda bulunmak, “*Devletin ve Türk Silahlı Kuvvetlerinin itibarına zarar verecek nitelikte tutum ve davranışlarda veya ağır suç veya disiplinsizlik teşkil eden fiillerde bulunmaktır.*” şeklinde ifade edilmiştir. Hizmete engel davranışlardan olan fiillerin, Devletin ve Türk Silahlı Kuvvetlerinin itibarına zarar verecek tutum ve davranışlardan kaynaklı olması gerektiği açıktır. Bu hâlde ise dava konusu ağır suç veya disiplinsizlik teşkil eden fiillerin çerçevesinin belli olmadığı ve Türk Silahlı Kuvvetlerinden ayırma cezası sonucunu doğuran fiillerin tespiti noktasında idarenin sınırları belli olmayan geniş bir takdir yetkisine sahip olduğu söylenemez. Bu bağlamda, dava konusu ibarede geçen ağır suç veya disiplinsizlik fiilleri, tümüyle muğlâk, objektiflikten uzak ve belirsiz kavramlar olmayıp, belirlenen çerçeve içinde idarenin keyfi yorum ve uygulamalarına karşı yeterli koruma sağladığı anlaşıldığından, dava konusu kuralda hukuk devleti ilkesine aykırılık yoktur.

Öte yandan, Devletin ve Türk Silahlı Kuvvetlerinin itibarına zarar verecek nitelikte olan ağır suç ve disiplinsizlik fiilleri, zamana, yere, işlendiği kişiye veya yarattığı etkiye göre farklı sonuçlar doğurabilmektedir. Ceza hukuku bakımından aynı hukuki yaptırıma tâbi tutulan fiillerin disiplin hukuku bağlamında yarattığı etki ve sonuçlar farklı olabildiğinden söz konusu fiilleri sabit bir tanıma bağlamak mümkün olmadığı gibi tek tek saymak da mümkün değildir. Kanun koyucu tarafından, disiplinsizlik sayılacak tutum, davranış ve fiillerin, Devletin ve Türk Silahlı Kuvvetlerinin itibarına zarar vermesi şeklinde nitelendirilmesinden sonra, cezanın

Esas Sayısı : 2013/46

Karar Sayısı : 2013/140

kanunda açıkça Silahlı Kuvvetlerden ayırma şeklinde belirlenmesi hakkında dava konusu kuralda kanunilik ilkesine aykırılık yoktur.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu kural Anayasa'nın 2. ve 38. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

V- YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİ

31.1.2013 günlü, 6413 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanunu'nun;

A- 13. maddesinin (6) numaralı fıkrasının son cümlesinde yer alan “...ile 21 inci madde...” ibaresinin yürürlüğünün durdurulması isteminin, koşulları oluşmadığından REDDİNE,

B- 20. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendinde yer alan “...ağır suç veya disiplinsizlik teşkil eden fiiller...” ibaresine yönelik iptal istemi, 28.11.2013 günlü, E.2013/46, K.2013/140 sayılı kararlarla reddedildiğinden, bu ibareye ilişkin yürürlüğün durdurulması isteminin REDDİNE,

28.11.2013 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

VI- SONUÇ

31.1.2013 günlü, 6413 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanunu'nun;

A- 13. maddesinin (6) numaralı fıkrasının son cümlesinde yer alan “...ile 21 inci madde...” ibaresinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE,

B- 20. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendinde yer alan “...ağır suç veya disiplinsizlik teşkil eden fiiller...” ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE,

28.11.2013 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan

Başkanvekili

Başkanvekili

Haşim KILIÇ

Serruh KALELİ

Alparslan ALTAN

Üye

Üye

Üye

Mehmet ERTEN

Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Esas Sayısı : 2013/46

Karar Sayısı : 2013/140

Üye

Zehra Ayla PERKTAŞ

Üye

Recep KÖMÜRCÜ

Üye

Burhan ÜSTÜN

Üye

Engin YILDIRIM

Üye

Nuri NECİPOĞLU

Üye

Hicabi DURSUN

Üye

Celal Mümtaz AKINCI

Üye

Erdal TERCAN

Üye

Muammer TOPAL

Üye

Zühtü ARSLAN

Üye

M. Emin KUZ